

תרבות וספרות

שפירא בתיאטרון מלנקי

משה מוזס וילהלם שפירא, ששם קץ לחייו בסוף המאה ה-19 ביריית אקדח לרקתו בבית מלון ברוטרדם, חי וקיים

שולמית לפיד

12 במרץ 2024

אני קוראת להם "משוגעי שפירא". מדי כמה שנים צץ מחקר חדש, תגלית חדשה, ספר חדש, סרט, מחקר. משה מוזס וילהלם שפירא, ששם קץ לחייו בסוף המאה ה-19 ביריית אקדח לרקתו בבית מלון ברוטרדם, חי וקיים. רק לפני כחודש ימים טילפן אלי חוקר החי בגרמניה וסיפר שגילו של חלקיק קלף מתגליות שפירא עומד להיבז במעבדה בפולין שבה נמצא מכשיר הבודק את גיל הפחם של האותיות.

בארץ החל העניין בשפירא אחרי שהופיע בעברית ספרה של מרים הרי "בת ירושלים הקטנה". מרים הרי, בתו של שפירא, נהפכה לימ לסופרת חשובה בצרפת. בספר מקסים זה היא מתארת את ילדותה בירושלים של סוף המאה ה-19 ומציירת תמונה רומנטית מרהיבה ו אביה, הרוכב על סוסו למדבריות ערב להביא משם ספרי תורה

עתיקים, או רוכב אל עבר הירדן ומוצא במערות חלקי קלף עתיקים
חרסים.

אני ממעטת ללכת לתיאטרון, בין השאר בגלל היות זקנה מופלגת, נשרכת עם מקל ומתקשה לראות בשעות החשכה. "שפירא" בתיאטרון מלנקי היה פיצוי מבורך על החסך הזה

העניין שלי בשפירא נולד באופן משונה. אחרי שחותני ז"ל הלך לעו'
נותרו אחריו שני פסלים, מכוערים למדי, עשויים אבן. יום אחד ניכנו
אלינו חברנו הסופר שלמה שבא, הביט בפסלים ואמר: "אני רואה ע'
לכם זיופים אמיתיים של שפירא". מסרתי את הפסלים לבדיקה
באוניברסיטת תל אביב והתשובה היתה כי הכיתוב היווני בתחתית
הפסלים הוא גיבוב אותיות חסר־משמעות. "משוגעי שפירא"
לדורותיהם מכירים את שמו של בולוס, הירושלמי־היווני שהיה פסל
העתיקות של שפירא. "העתיקות" הללו הן שיביאו בסופו של דבר
למפלתו של שפירא ולסופו המר. הזיופים הללו גרמו לאנשי המוזיאון
הבריטי להתנער מיריעות הקלף שהיום רבים משערים או משוכנעי
שאכן היו חלק מהמגילות הגנוזות.

באותה עת, בדרך המופלאה, העקלקלה והמסתורית שבה מתרחש דברים, כבר הייתי בעיצומו של מחקר על משה מוזס שפירא. את חו מתתיהו נחומי (שהיה יליד חדרה של סוף המאה ה-19 ואחר־כך נכ ללמוד רפואה בברלין, היגר לארצות הברית ונהפך בה לפסיכיאטר, ולבסוף, בערוב ימיו, חזר לתל אביב והתחתן עם חמותי קתרינה) כב לא אוכל לשאול איך ולמה התגלגלו לקליניקה שלו שני הפסלים שד שפירא, וודאי שלא אוכל לשאול אותו איך קרה שהתחלתי לכתוב או הביוגרפיה של שפירא בטרם ידעתי שהפסלים בסלון שלי הם פרי המעבדה של בולוס, הפועל המוכשר של שפירא.

השבוע הוזמנתי להצגה חדשה שהועלתה בתיאטרון מלנקי, תיאטר רוסי־עברי הפועל ברחוב חומה ומגדל בדרום־תל אביב. שם ההצגה "שפירא". כן. שפירא שלנו. את המחזה כתב הרב קרול אפרים סידו עוד בשנת 1972, כשמשוגעי שפירא בארץ רק החלו לבצבץ בין הספריות והארכיונים השונים. סיפורו של הרב סידון, כפי שלמדתי מהוויקיפדיה, ראוי למחזה משל עצמו. הרב סידון, שכתב מחזות ורומנים ותסכיתים ותסריטים, הוא הרב הראשי של צ'כיה, שנולד לו! נוצרייה ולאב שנספה בשואה בטרזיינשטט. הוא התגייר והוסמך לר כשהיה כבן ארבעים.

אני ממעטת ללכת לתיאטרון, בין השאר בגלל היותי זקנה מופלגת, נשרכת עם מקל ומתקשה לראות בשעות החשכה. "שפירא"

בתיאטרון מלנקי היה פיצוי מבורך על החסך הזה. דמותו של שפירא מתגלית על האור והחושך שבה, על הקסם ועל הנכלוליות כאחד. בסוף המחזה הוא נושא מונולוג המתכתב (לפחות באשר לי) עם המונולוג של שיילוק. ובמחזה גם נכללת דמות שנעלמה מעיני כתב שפירא לדורותיהם, חנה, אחותה של מרים הרי, שנספתה באושוויץ הרב סידון נותן לה מקום מרכזי באחת הסצינות החזקות בהצגה, ש היא חוזרת וטוענת שאינה יהודייה כדי שלא ישלחו אותה למחנות הריכוז. בבימוי המבריק של מיכאל טפליצקי ובמשחק המצוין של הקאסט מקבלים כל הכוחות הפועלים עם שפירא ונגדו את מקומם במשחק האור-צל והרעש-שקט של האיש הזה, שפירא, שאינו מניר לנו גם אחרי שהלך לעולמו ב-1884.

הצג עוז

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ